

EMAÚS 125

Josep Jiménez Montejo

Jesús: indignació i misericòrdia

*La col·lecció Emaús vol oferir llibres
de lectura assequible que ajudin
a viure el camí cristià en el moment actual.
Per això porta el nom d'aquell poble
cap a on anaven dos deixebles desesperançats
quan es van trobar amb Jesús,
que es va posar a caminar al costat seu,
i els va fer entendre i viure
la novetat de l'Evangelí.*

Josep Jiménez Montejo

Jesús:
indignació i
misericòrdia

Pròleg de
Josep M. Rovira Belloso

Col·lecció Emaús 125
Centre de Pastoral Litúrgica

*Als meus pares,
al meu cunyat Toni,
al meu nebot Àngel,
que ja descansen en la pau
i la misericòrdia de Déu.*

Director de la col·lecció Emaús: Josep Lligadas

Disseny de la coberta: Mercè Solé

Fotografia de la coberta: "Ferides" de Jordi Bertran Cequiel

© Edita: CENTRE DE PASTORAL LITÚRGICA

Nàpols 346, 1 – 08025 Barcelona

Tel. (+34) 933 022 235 – Fax (+34) 933 184 218

cpl@cpl.es – www.cpl.es

Primera edició: setembre de 2015

ISBN: 978-84-9805-857-4

Dipòsit legal: B 23978-2015

Printed in UE

Imprimeix: Open Print, S.L.L.

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb l'autorització dels seus titulars, llevat d'excepcions previstes per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si us cal fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).

Sumari

Pròleg	7
Presentació	11
Llibres de la Bíblia citats	15
1. Introducció	17
1.1. La ira de Déu, càstig o amor?	17
1.2. I nosaltres, ¿tenim dret a la ira?	20
2. La ira de Déu a l'Antic Testament	23
2.1. La ira a l'Antic Testament	25
2.2. Què és la ira de Déu	27
2.3. Causes de la ira	31
2.4. Contra qui s'adreça la ira de Déu	32
2.5. Els instruments de la ira de Déu	33
2.6. També Israel és instrument de la ira de Déu ..	35
2.7. La ira de Déu no dura per sempre	36
2.8. La ira de Déu salva Israel	40
2.9. Alliberar-se de la ira de Déu	41
3. La indignació de Jesús	45
3.1. El refús de l'amor de Déu	47
3.2. Marc, el pintor fidel de Jesús	49
3.2.1. Jesús se'ls anà mirant, indignat i entristit per l'enduriment del seu cor. Marc 3,1-6	51

3.2.2. Vés-te'n d'aquí, Satanàs! No veus les coses com Déu, sinó com els homes. Marc 8,31-33	58
3.2.3. Jesús es va indignar i els digué: Deixeu que els infants vinguin a mi. Marc 10,13-16	72
3.2.4. El meu temple serà anomenat “casa d'oració per a tots els pobles”. Marc 11,15-19	80
3.3. Conclusió	89

1. Introducció

Tant en l'Antic Testament com en el Nou Testament l'actitud de Déu envers els pecadors és descrita en uns termes prestats per las passions humanes d'ira o d'indignació, encara que pugui semblar una “humanització” de Déu massa agosarada. Sovint, però, s'ha fet una distinció dient que l'Antic Testament posava l'èmfasi en la ira divina, mentre que el Nou Testament el posava en la gràcia i en l'amor de Déu. Però el concepte d'ira apareix en tots dos testaments.

1.1. La ira de Déu, ¿càstig o amor?

En l'Antic Testament, als profetes i als salms, es parla en termes durs del càstig dels pecats. I a més es fa com si Déu se servís de les desgràcies, com la fam i la pesta, i de les passions i de les ambicions dels humans, fins i tot dels pecadors, per castigar el pecat i el mal de l'home. La ira de Déu seria la conseqüència, el fruit inevitable del pecat. Però quan l'escriptor sagrat parla de gràcia, semblaria estar pensant en la relació personal entre Déu i el seu poble. En conclusió, la ira és l'efecte del pecat humà, mentre que la gràcia no és l'efecte de la bondat humana, sinó que és inherent al caràcter de Déu. Reblant el clau, l'amor, és vist, sens dubte, com una actitud activa i personal de Déu envers l'home, mentre que la ira,

molt sovint, no ho és. Agraïm aquestes belles paraules que trobem al llibre de l'Èxode:

Guies amb amor el poble que has redimit; el teu poder el condueix al teu lloc sagrat (Ex 15,13).

Malgrat tot la ira divina sovint es manifesta en estreta aliança amb l'amor diví, i de vegades expressa la reacció a un amor que s'ha frustrat:

Entre totes les nacions de la terra, tan sols us vaig escollir a vosaltres. Per això mateix us demano comptes de totes les vostres culpes (Am 3,2).

Jesús, ho veurem més endavant, també apareix moltes vegades ple d'ira, indignat, en els evangelis, especialment quan l'home és inhumà amb l'home, i quan els representants oficials de la religió tergiversen la imatge que Déu vol donar de si mateix. Jesús, per la seva part, no atribueix les desgràcies casuals o naturals al pecat. Ho podem veure a Lluç:

Per aquell mateix temps, alguns dels presents expliquen a Jesús el cas d'uns galileus, com Pilat havia barrejat la sang d'ells amb la dels sacrificis que oferien. Jesús els respongué: ¿Us penseu que aquells galileus van morir així perquè eren més pecadors que tots els altres galileus? Us asseguro que no: i si no us convertiu, tots acabareu igual. I aquelles divuit persones que van morir a Siloè quan la torre els va caure al damunt, ¿us penseu que eren més culpables que tots els altres habitants de Jerusalem? Us asseguro que no: i si no us convertiu, tots acabareu de la mateixa manera (Lc 13,1-5).

Sant Pau, com no podia ser d'una altra manera, també parla d'un tema com aquest, però aquí el citarem

bastant de passada, ja que el lloc de la ira de Déu en Pau requeriria un estudi que va més enllà de l'objectiu d'aquest treball, i de les nostres possibilitats i coneixements.

L'Escriptura mira la ira com un atribut de Déu, un atribut que cal entendre en relació al seu amor. La ira no és un atribut permanent de Déu. Mentre que l'amor i la santedat formen part de la seva natura essencial, la seva ira es manifesta com a conseqüència del pecat humà, i si no hi hagués pecat no hi hauria ira. Per tant, és l'oposició de Déu al pecat de l'home el que fa que l'home estigui exposat a la seva ira. Però Déu ofereix, en Jesucrist, el camí de l'alliberament de la ira. En Jesucrist Déu mateix suavitza les conseqüències destructives del pecat. D'aquí que la Bona Notícia, que és Jesucrist mateix, i que es manifesta a través de tots els escrits del Nou Testament, crea una divisió entre els que són alliberats de la ira a través de la fe en l'amor compassiu de Déu i els qui resten sota la ira perquè menyspreen aquesta gràcia. Sant Pau ho expressa així:

Però Déu ha donat prova de l'amor que ens té, perquè Crist va morir per nosaltres quan encara érem pecadors. Amb molta més raó, doncs, ara que som justos per la sang de Crist, serem salvats del càstig gràcies al mateix Crist (Rm 5,8-9),

i també, per expressar el rebuig de la gràcia diu:

En altre temps tots nosaltres també havíem viscut com ells: ens abandonàvem als desigs terrenals i ens deixàvem endur pels seus impulsos. Actuàvem seguint la nostra naturalesa, i així ens fèiem mereixedors del càstig de Déu igual que els altres (Ef 2,3).

1.2. I nosaltres, ¿tenim dret a la ira?

La ira és un dret en Déu, però una injustícia en l'home. Així, mentre l'amor de Déu enclou la ira, en l'home, amor i còlera s'exclouen. Jesucrist més d'un cop condemna la ira humana amb el seu desordenat desig de venjança, i avisa que l'enuig, sense causa, és un pecat greu i que és un deure reconciliar-se amb els germans, especialment abans d'oferir un sacrifici:

Doncs jo us dic: El qui s'irriti amb el seu germà serà condemnat pel tribunal; el qui l'insulti serà condemnat pel Sanedrí, i el qui el maleeixi acabarà al foc de l'infern. Per això, si en el moment de presentar la teva ofrena a l'altar, allí et recordes que el teu germà té alguna cosa contra tu, deixa allí mateix, davant l'altar, la teva ofrena i vés primer a fer les paus amb el teu germà; ja tornaràs després a presentar la teva ofrena (Mt 5,22-24).

En la paràbola del fill pròdig (Lc 15,11-32), el germà gran representa el contrari del pare que perdona, perquè la seva ira es deu a la duresa del seu cor i no a la indignació causada per la misericòrdia. El v. 28 ho expressa clarament: *El germà gran s'indignà i no volia entrar*. I és que la còlera de Déu neix de l'amor ferit, mentre que la còlera de l'home neix de l'egoisme irritat. El rei Herodes s'indigna perquè no pot dur a terme els seus plans contra el pla salvador de Déu:

Quan Herodes es veié burlat pels savis, es va indignar molt, i ordenà que a Betlem i a la seva rodalia matessin tots els nens de dos anys en avall, l'edat que calculava pel que li havien dit els savis (Mt 2,16).

La ira i la justícia, ho hem dit, són un atribut de Déu, i no poden ser “usurpades” per l’home. Veiem aquest verset de Lluç:

¿I Déu no farà justícia als seus elegits que clamen a ell de nit i de dia? ¿Creieu que els tindrà esperant? (Lc 18,7).

I sant Pau insisteix que la ira és cosa de Déu, però que la tasca de l’home consisteix en quelcom diametralment oposat a la ira, com són els criteris que trobem a Mateu 25, en el passatge del judici final, i encara més, perquè no es tracta d’assistir el pobre, sinó “el teu enemic”:

Estimats, no us prengueu la justícia per la vostra mà; deixeu que actui el càstig de Déu, tal com diu l’Escriptura: A mi em toca de passar comptes, jo donaré la paga, diu el Senyor. Més aviat, si el teu enemic té fam, dóna-li menjar; si té set, dóna-li beure: serà com si possessis brases sobre el seu cap. No et deixis vèncer pel mal; al contrari, venç el mal amb el bé (Rm 12,19-21).

Finalment, en la carta de sant Jaume se’ns avisa que la irritació, la ira, no té res a veure amb el comportament que Déu espera de nosaltres, ni amb la seva justícia:

L’home que està irritat no obra segons la justícia de Déu (Jm 1,20) .

Per acabar, tornem a insistir que no es pot afirmar que l’anunci de la ira divina pertanyi a l’Antiga Aliança i que l’amor de Déu sigui exclusiu del Nou Testament. L’Antic Testament proclama amb igual força i convicció que el Nou l’amor i la misericòrdia de Déu, a més de la seva ira, i el Nou Testament posa de manifest la còlera divina juntament amb la misericòrdia del

Senyor. Encara que també ho direm més endavant, ja ara es pot afirmar que tant en l'Antic Testament com en el Nou Testament hi ha un motiu últim de la ira divina: l'orgull humà que constitueix un menyspreu fonamental de Déu i vol, sigui com sigui, viure la vida sense Déu. En l'Antic Testament el menyspreu d'aquest amor ofereix una nova ocasió a la indignació divina. La ira de Déu no és una reacció psicològica, una escalfament momentani i inesperat, sinó una reacció pensada amb una intenció educativa. En el Nou Testament la ira de Déu no està mai presentada amb el color de la passió psíquica o natural, ni que esclati incomprensiblement o irracionalment, ni que duri eternament, com sovint passa a l'Antic Testament. En el Nou Testament preval el concepte teològic d'ira (és perquè Déu estima) sobre el psicològic, i això va junt amb la preeminència donada a la ira com a acció expressament volguda (és perquè Déu actua amb la intenció de salvar) i no com a reacció psicològica.